

Ett envist folk har envisa myndigheter

Den 6 januari i år läste vi i Helsingin Sanomat att tjänstemän i Vanda i år förbjuder hållandet av en skridskobana för barn på stadens mark; det var en grupp föräldrar som med gemensamma krafter hade anlagt en sådan bana under de tre senaste vintrarna. Nu anser Vandatjänstemännen att detta slags verksamhet inte passar sig längre. I artikeln citerades en av föräldrarna som sade att "på det här sättet fostrar man upp lydiga medborgare, som bara väntar på nya regler".

Stadsägd mark är naturligtvis egendom som staden har hand om och ska övervaka. Men visst verkar det absurt att invånarnas aktiva, positiva insatser måste förbjudas. Finska myndigheters inställning och förfaringssätt kommer än en gång tydligt fram i Vandabyråkraternas beslut. Inställningen är "vi myndigheter vet bäst vad som är rätt för er medborgare, så ni har bara att foga er i våra direktiv." I livsmedelsbranschen har under de senaste åren myndighetsåtgärder av liknande slag varit påfallande allmänna, både i anslutning till användningen av termen "kraftigt saltat" och i samband med bestämmelserna om hur Oiva-rapporterna ska publiceras.

I frågan om märkningen av kraftigt salthalt lyckades jord- och skogsbruksministeriet (JSM) driva igenom sin vilja ända uppe i EU-kommissionen, så att nya bestämmelser gäller från 13.12.2016. Efter detta datum måste exempelvis bröd i förpackningstexterna kallas "kraftigt saltat", om andelen salt i brödet är över 1,1 viktprocent. Den nuvarande gränsen för benämningen är 1,2 % för brödets del. JSM beaktade över huvud taget inte bageribranschen synpunkter i denna fråga, eftersom enstaka tjänstemän på ministeriet tydligen anser sig veta bäst vad som är bäst för bagerierna och för Finlands folk. I en promemoria av JSM sägs att "det är viktigt att gränsvärdena läggs på en sådan nivå, att benämningen kraftigt saltat har en vägledande funktion, både bland konsumenterna och inom livsmedelsindustrin." I promemorian uppräknas vilka instanser som inlämnat utlåtande i frågan; dock låter man bli att nämna att Bageriförbundet inkommit med utlåtande. Förklaringen till det kan eventuellt finnas i det som står i utlåtandet, bl.a.: "Det är också mycket viktigt att ta i beaktande, i händelse av att bagerierna tvingas ta termen "kraftigt

saltat" i bruk, att bageriprodukterna i så fall sannolikt kommer att förses med större mängder salt, i smakhöjande syfte. Det bröd som tidigare innehöll 1,2 % salt kan mycket väl i fortsättningen få en salthalt på t.ex. 1,4 %. Eftersom brödet i alla händelser måste märkas som starkt saltat, så ligger det nära till hands att man tillsätter mera salt för att få en bättre smak. Det kan inte sägas vara eftersträvansvärt ut folkhälsosynpunkt".

Beslutet av livsmedelssäkerhetsverket Evira om offentliggörandet av de s.k. Oiva-rapporterna är ett helt kapitel för sig. Evira har bestämt att resultatet av en inspektion ska anges enligt det sämsta betyget som ges bland alla delområden som inspekteras. Lyckligtvis har Evira dock beslutit att resultaten av inspektionerna, bl.a. för bageriernas del, tidigast börjar offentliggöras år 2016. Den här övergångsperioden avhjälpes dock inte den oskälighet som ingår i förfarandet som helhet. Varken i livsmedelslagen eller i regeringspropositionen till denna lag finns det något som helst som anger att inspektionsresultatet ska offentliggöras enligt det sämsta enskilda delbetyget. Bestämmelsen baseras uteslutande på enstaka tjänsteinnehavares godtycke.

En stor mängd olika organisationer, bl.a. Bageriförbundet, köttbranschen centralförbund, LIF, turism- och restaurangförbundet MaRa samt arbetsgivarförbundet för servicebranschen PTY motsetter sig sättet för offentliggörande av Oiva-resultaten. I ledaren i tidskriften Liha-lehti (8/2014) har motståndet konkretiserats med frågan "kan en miljon flugor ha fel?" Oavsett alla kommentarer som ges från organisationshåll så tycks det inte ha någon verkan, utan Evira håller tjurskalligt fast vid sitt beslut som gavs 2.5.2013. Synsättet inom Evira är enligt uppgift den, att aktörerna i livsmedelsbranschen helt enkelt inte kan fatta hur ypperligt det av Evira skapade systemet är. Men om livsmedelsbranschen faktiskt inte inser beslutets förträfflighet, så vore det inte skäl för någon inom Evira att se sig i spegeln och tänka efter om det finns något som kan göras åt saken? Eller är det igen dags för någon eller några berörda parter att till justitiekanslern inlämna klagomål, där JK ombes ta ställning till om Evira överskridit sina myndighetsbefogenheter, i och med

att den av Evira utfärdade bestämmelsen, enligt livsmedelsbranschen, inte är i vetligt förhållande till det som eftersträvas.

Att ett sådant klagomål inlämnas är i princip inte meningsfullt, eftersom alla parter i ärendet arbetar för ett gemensamt mål, nämligen trygg livsmedelskvalitet. Ändå blir det sannolikt nödvändigt att ta till metoder av det här slaget, om Evira inte ändrar på sin oskäligt kategoriska inställning.

En finländare är, som vi vet, envis. Ett utmärkt exempel är fackföreningsrörelsen i landet, som envetet håller fast vid "uppnådda förmåner", trots att arbetsplatserna inom industrin snabbt smälter bort. Jag minns en kolumn av **Saku Tuominen** där skribenten berättade vad **Bror "Buntta" Wahlroos** en gång hade sagt. Jag vågar inte ordagrant citera kommentaren här, eftersom ordalydelsen kanske gör att någon tar illa upp. Men den bakomliggande tanken är i alla fall att "finnen ändrar sin åsikt först i yttersta nöd, och inte alltid ens då."

Själv kan jag säkert också sägas vara tjurskallig, när jag så ofta klandrar de finska myndigheternas inställning och "missbruk av maktposition". Men å andra sidan, om vi inte ens vågar föra fram olägenheterna, så gör finska myndigheter garanterat ingenting för att bättra sig.

M. Värynen
Mika Värynen

